

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 440/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetího (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Kusom, Námestie osloboditeľov 10, Michalovce, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/21/2022 z 25. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 29. januára 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím všeobecného súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa, ktoré navrhuje zrušiť a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ si uplatňuje právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, ktorým bolo uznesenie vyšetrovateľa zo 14. decembra 2005 o vznesení obvinenia zo spáchania trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa a trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody. Sťažovateľ bol oslobodený spod obžaloby rozsudkom Špecializovaného trestného súdu Pezinok sp. zn. PK-2T/14/2017 z 3. augusta 2011. V súvislosti so skutkom, ktorý sa mu kládol za vinu, bol aj disciplinárnym rozkazom prepustený zo služobného pomeru policajta.

3. Okresný súd Košice I v poradí prvým rozsudkom č. k. 15C/174/2012-536 z 25. apríla 2017 žalobe vyhovel a priznal sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy 100 000 eur spolu s úrokmi z omeškania 9,5 % ročne od 26. apríla 2012 do zaplatenia. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (Slovenská republika zastúpená Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky) odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 3Co/270/2017 zo 4. októbra 2018

tak, že zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a zaviazal žalovanú zaplatiť 75 000 eur s úrokom z omeškania. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

4. Žalovaná podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 6Cdo/38/2019 z 24. júna 2020 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. Najvyšší súd v zrušujúcom uznesení vytkol krajskému súdu nesprávnosť posúdenia otázky primeranosti výšky uplatnenej peňažnej náhrady. Prisvedčil síce správnosti jeho záveru, že priama aplikácia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) na posudzovaný prípad neprichádza do úvahy, keďže nezákonné rozhodnutie bolo vydané ešte pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z., ktorým došlo k doplneniu zákona č. 514/2003 Z. z. o toto ustanovenie, akcentoval však potrebu (aj bez výslovného zakotvenia v zákone) zohľadniť pri posudzovaní primeranosti odškodnenia iné právne predpisy slovenského právneho poriadku a tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ako kritéria pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Pripomenul, že tento spôsob právneho posúdenia je v právnej praxi najvyššieho súdu už jednotný (ide z jeho pohľadu o „jasnú judikatórnu líniu“), a preto rozhodnutie odvolacieho súdu tento fakt prehliadajúce predstavuje odklon od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu. Najvyšší súd v tejto spojitosti ako zvlášť výstižný akcentoval záver vyplývajúci z jeho uznesenia sp. zn. 3 Cdo 19/2018 z 24. júla 2018, v zmysle ktorého *„Na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a ESLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí ESLP“*. Najvyšší súd skonštatoval, že tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených ústavou, a napokon uviedol na pravú mieru, že nevylučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia.

5. Krajský súd v poradí druhým rozsudkom sp. zn. 11Co/152/2020 z 21. júla 2021 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil vo vyhovujúcom výroku v časti uloženia povinnosti zaplatiť sťažovateľovi 15 000 eur a vo zvyšku zmenil napadnutý rozsudok tak, že zamietol žalobu. V odôvodnení vychádzal zo skoršieho právneho názoru najvyššieho súdu, ktorý mu v zrušujúcom uznesení vytkol, že výška náhrady nemajetkovej ujmy musí byť spravodlivá s prihliadnutím na náhrady bežne poskytované v prípade poškodených násilnými trestnými činmi a iných odškodnení podľa osobitných predpisov. Zároveň zaujal právny názor, že omeškanie so zaplatením náhrady nevzniká prerokovaním uplatneného nároku na náhradu škody, ale až v dôsledku konštitutívneho rozhodnutia o priznaní nemajetkovej ujmy, a to v prípade nesplnenia povinnosti

uloženej súdom po márnom uplynutí paričnej lehoty, čím vylúčil možnosť priznať úroky z omeškania.

6. Proti tomuto rozsudku sťažovateľ podal dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. V dovolaní žiadal o prihladenie na negatívne následky trestného stíhania na psychický stav sťažovateľa. Zároveň poukázal na to, že skutok bol dôvodom na jeho prepustenie zo služobného pomeru pred dosiahnutím nároku na výsluhový dôchodok a vzhľadom na dĺžku trestného stíhania už nie je možné napadnúť personálny rozkaz o prepustení návrhom na obnovu konania, a preto v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy žiada zohľadniť aj tieto negatívne finančné následky, ako aj priznať úroky z omeškania.

Sťažovateľ ďalej v dovolaní poukázal na prípady ďalších bývalých príslušníkov Policajného zboru, ktorí boli prepustení zo služobného pomeru a rovnako trestne stíhaní a ktorým bola priznaná vyššia náhrada nemajetkovej ujmy [konkrétne sp. zn. 1Cdo/133/2018 (75 000 eur) a sp. zn. 4Cdo/48/2017 (100 000 eur)] aj úroky z omeškania. Sťažovateľ preto napadnutému rozsudku krajského súdu vytkol, že sa s týmito rozhodnutiami vôbec nevysporiadal a že sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V súvislosti s označenými podobnými vecami sťažovateľ namietal aj nerešpektovanie princípu právnej istoty.

S poukazom na obsah uznesenia sp. zn. 4Cdo/48/2017 a v ňom uvedené rozhodnutia sp. zn. 2Cdo/48/2010, 2Cdo/155/2011, 7Cdo/253/2013 tvrdil, že neobstojí právny názor (o vzniku omeškania po rozhodnutí súdu, a nie po uplynutí lehoty na prerokovanie návrhu na náhradu škody povinnou osobou, pozn.) uvedený v zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozsudku v jeho veci. Z uvedeného dôvodu považoval sťažovateľ za naplnený dovolací dôvod rozdielnej rozhodovacej praxe podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

Sťažovateľ ďalej namietal, že odvolací súd pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy mal vychádzať z § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., a nie z iných hmotnoprávných predpisov, ktoré vychádzajú z celkom iných zákonných kritérií. V tejto časti vytkol rozhodnutiu aj nedostatok dôvodov v intenzite porušujúcej jeho právo na spravodlivý proces.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako procesne neprípustné s odôvodnením, že napadnutý rozsudok krajského súdu nie je arbitrárny, pretože odvolací súd sa riadil názorom dovolacieho súdu, ktorý bol vo veci vyslovený jeho rozhodnutím sp. zn. 6Cdo/38/2019 z 24. júna 2020, v ktorom dovolací súd vyslovil právny názor, že súdy pri určení výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy musia brať do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napr. zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb postihnutých násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Odvolací súd dostatočne zrozumiteľne a jasne vysvetlil, prečo priznal žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 15 000 eur, pričom vychádzal z vykonaného dokazovania, ktoré sa dovolaciemu súdu javilo ako postačujúce na správne určenie priznanej výšky nemajetkovej ujmy, keď ani dovolací súd nezistil dôvody na jej priznanie vo vyššej sume. Priznanie nemajetkovej ujmy súdom je vždy nutné posudzovať individuálne v tom-ktorom konkrétnom

prípade, pretože neexistujú dva rovnaké prípady nemajetkovej ujmy, inak by išlo o paušalizovanú náhradu škody, čo však nie je zmyslom a účelom § 17 ods. 2 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z.

Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ v dovolaní len všeobecne poukázal a zároveň citoval § 420 CSP a § 421 CSP, pričom dovolacie dôvody nevymedzil tak, ako to predpokladajú uvedené ustanovenia Civilného sporového poriadku. Samotná polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní významovo nezodpovedajú kritériám § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 CSP, a preto najvyšší súd konštatoval, že nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných právnych otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný súd a odvolací súd a v súvislosti s tým suplovať aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľov).

II.

Sťažnostná argumentácia

8. Zo sťažnostnej argumentácie sťažovateľa, ktorá je totožná s jeho dovolacou argumentáciou, vyplýva, že sťažovateľ nesúhlasí s právnym posúdením vzniku omeškania, ako ani s posudzovaním primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v komparácii s inými náhradami podľa osobitných predpisov. Sťažovateľ videl nedostatok dôvodov napadnutého uznesenia v tom, že sa nijako nevysporiadal s namietanými úrokmi z omeškania. Pri posudzovaní nároku žalobcu došlo odvolacím súdom k neodôvodnenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít aj k porušeniu práva na spravodlivý proces, ktoré dovolací súd nenapravil.

9. Sťažovateľ je presvedčený, že došlo k porušeniu jeho právnej istoty, keď v dvoch obdobných veciach ten istý krajský súd priznal omnoho vyššiu sumu aj s úrokmi z omeškania a dovolanie protistrany bolo odmietnuté uzneseniami sp. zn. 1Cdo 133/2018 a sp. zn. 4Cdo 48/2017. V obdobných veciach rozdielne rozhodnutia viacerých senátov najvyššieho súdu zakladajú povinnosť dovolacieho súdu postúpiť vec sťažovateľa na rozhodnutie veľkému senátu, čo sa v jeho prípade nestalo. Sťažovateľ poukázal aj na negatívne dôsledky trestného stíhania na jeho psychický stav, stratu zamestnania a spoločenskú izoláciu.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

10. Podstatou sťažnosti je namietané porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces sťažovateľa, ktoré videl v arbitrárnosti napadnutého uznesenia, pretože mu neposkytlo riadne odpovede na kľúčové dovolacie námietky nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vzťahu k posúdeniu výšky priznanej náhrady a úrokov z omeškania.

11. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí len kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem vykonaných súdmi, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, teda ústavne neudržateľné, a zároveň by mali za následok z hľadiska intenzity ústavne relevantné porušenie základného práva alebo slobody. O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením pritom ide spravidla vtedy, ak interpretácia a aplikácia právnej normy všeobecným súdom zásadne popiera

účel a význam aplikovanej právnej normy alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti.

12. Určenie zákonných podmienok prípustnosti dovolania je predmetom podústavnej právnej úpravy, a preto v zásade spadá do výlučnej právomoci najvyššieho súdu. Úloha ústavného súdu sa preto v posudzovanej veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania.

13. V intenciách judikatúry ESLP by priznaná finančná náhrada nemajetkovej ujmy, napr. v konaniach o ochranu osobnosti, nemala byť neprimeraná iným finančným kompenzáciám – napríklad výške náhrady za utrpenie a bolesť (ktoré boli spôsobené napr. telesnými zraneniami – Karhuvaara a Iltalehti v. Fínsko). Podobne sa vyjadril aj najvyšší súd, keď konštatoval, že priznávanie premrštených súm by mohlo bagatelizovať niektoré ujmy na iných základných právach (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo/171/2005 z 27. apríla 2006).

14. K dovolacej námietke arbitrárnosti najvyšší súd zaujal jasné a zrozumiteľné stanovisko, keď tvrdený nedostatok dôvodov nezistil. Rovnako ústavný súd konštatuje, že aj po oboznámení s obsahom bodov 17 a 18 rozsudku krajského súdu v otázke arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezistil žiadne pnutie s označenými právami sťažovateľa.

15. Dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci najvyšší súd neposudzoval, pretože konštatoval, že nebol vymedzený zákonom predpokladaným spôsobom, ale len všeobecným poukazom na zákonné ustanovenie a vyjadrením nesúhlasu s názorom odvolacieho súdu. Uvedené odôvodnenie je z pohľadu ústavného súdu strohé a formálne. Napriek uvedenému však nejde o taký procesný excés, ktorý by bol spôsobilý zasiahnuť do práva sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces v ústavne relevantnej intenzite, pretože spravodlivosť procesu je potrebné posudzovať v kontexte celého konania. Už v rozsudku krajského súdu, ktoré bolo napadnuté dovolaním, je v bodoch 11, 14 a 17 dôkladne vysvetlené, ako sa vyvíjala súdna prax určovania výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte s judikatúrou ESLP, ako aj jej individualizované určenie podľa konkrétnych okolností veci sťažovateľa (body 17 a 18). Rovnako v skoršom zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu bola táto problematika bližšie osvetlená (pozri bod 4 tohto uznesenia) a bolo konštatované, že ide o ustálenú judikatúrnu líniu. Tejto sa pridržal aj dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu. Rozhodnutia, na ktoré odkazuje vo svojom dovolaní sťažovateľ, sú prekonané neskoršou judikatúrnou líniou rešpektujúcou vývoj ochrany ľudských práv v európskom priestore. Ani existencia jednotlivých rozhodnutí v iných veciach (sp. zn. 4Cdo/48/2017), ktoré nezachytili novonastolený trend a vychádzali z už prekonaných názorov, nemôže byť dôvodom na konštatovanie porušenia právnej istoty sťažovateľa a jeho práva na spravodlivý proces. A tiež nemôže odôvodniť nevyhnutnosť zjednocovania právnych názorov veľkým senátom, ako požaduje sťažovateľ.

16. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v prejednávanej veci nezistil sťažovateľom tvrdený nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktorý by bol ústavne neakceptovateľným excesom, a preto konštatuje, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a označenými právami sťažovateľa nezistil takú príčinnú súvislosť, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie a odmietol ju ako zjavne neopodstatnenú podľa

§ 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu